

Förordning om framtidssäkring av elräkningar i unionen

Klimat- och näringslivsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2026) 600

Celexnummer 52026PC0600

Förslag till ändring av förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el när det gäller framtidssäkring av elräkningar i unionen genom att sänka elnätskostnader och stötta elektrifiering och digitalisering

Sammanfattning

Den 17 juli 2026 presenterade kommissionen ett förslag på en ny förordning som lägger till och ändrar bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (elmarknadsförordningen). Syftet med förslaget är att säkerställa att framtida elräkningar ska vara överkomliga för slutkunderna. Det avser kommissionen uppnå genom att elnätsföretagens kostnader ska reduceras när befintliga elnät utnyttjas mer effektivt. Därutöver menar kommissionen att förslaget stödjer elektrifiering i stort samt digitalisering av elnäten.

Kommissionen föreslår detaljerade krav på utformningen av elnätstariffer och att samtliga slutkunder i EU ska ha tidsdifferentierade effekttariffer. Utöver det föreslås mandat för kommissionen att anta delegerade akter. Förslaget innehåller även nya bestämmelser om ramverk för prioritering mellan anslutningsförfrågningar till elnätet vid kapacitetsbrist och åtgärder som ska förhindra spekulativa anslutningsansökningar. Vidare presenteras krav på att stödja utvecklingen av smarta elnät, datautbyte samt smarta mätarsystem. Kommissionen föreslår även att el inte får beskattas högre än naturgas.

Regeringen stöder ambitionen att använda befintliga elnät mer effektivt och att påskynda elektrifieringen samt digitalisering av elnät inom unionen. Regeringen anser dock att befintliga EU-krav på tariffer är tillräckliga och ställer sig negativ

till en ökad detaljreglering och harmonisering av tariffer på EU-nivå, särskilt när konsekvenser inte har utretts. Regeringen motsätter sig särskilt att krav ställs på införande av effekttariffer. Regeringen motsätter sig även förslaget att införa bestämmelser om energibeskattnings i en förordning, och med den föreslagna rättsliga grunden. Regeringen är positiv till förslag som ökar handlingsutrymmet för en effektiv nationell tillämpning. Det inkluderar ett ramverk som möjliggör prioritering av anslutningar av olika anläggningar vid nätkapacitetsbrist, en icke bindande ordning för möjlig hantering av spekulativa anslutningar samt att de medlemsstater som vill får använda statliga medel till att sänka kundernas elnätsavgifter.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I meddelandet om en handlingsplan för överkomliga energipriser som kommissionen presenterade i februari 2025 identifierades kostnader för energiförsörjning, energibeskattnings samt elnätskostnader som centrala faktorer bakom höga energipriser (se faktrapomemoria 2024/25:FPM23). Till följd av prisökningarna som utlöstes av konflikten i Mellanöstern och Hormuzsundet uppmanade Europeiska rådet i mars 2026 kommissionen att skyndsamt presentera åtgärder för att sänka elkostnaderna. Kommissionen publicerade därefter meddelandet AccelerateEU om behovet av att påskynda utbyggnaden av inhemsk ren energi och elektrifiering.

Den 17 juli 2026 presenterade kommissionen ett förslag till ändring av elmarknadsförordningen för framtidssäkring av elräkningar i EU och stötta elektrifieringen inom unionen samt digitaliseringen av elnäten.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 Elnätstariffer

Förslaget innehåller bland annat detaljerade krav på utformningen av elnätstariffer. Tariffmetoderna ska till exempel innehålla lokaliseringssignaler, kapacitetselement och tidsdifferentierade komponenter. Kommissionens förslag innebär även att det tydliggörs att metoderna som används för att

utforma elnätstariffer ska beakta faktiska kostnader som uppstår vid inmatning respektive uttag av el. Vidare ska metoderna inkludera incitament som bidrar till att miniminivån för tillgänglig överföringskapacitet för gränsöverskridande handel på sammanlänkningar uppnås. Särskilda tariffmetoder ska kunna beslutas för vissa typer av kundgrupper. Enligt kommissionen ska elnätstarifferna därigenom ge incitament till flexibilitet och smarta nät vilket möjliggör en mer effektiv användning av befintlig nätinфраstruktur.

Kommissionen föreslår att medlemsstater ska kunna använda statliga medel, under vissa angivna förutsättningar, för att delvis täcka nätkostnader och därigenom minska elräkningarna. Därutöver föreslår kommissionen utökade krav på offentliga samråd innan tariffmetoder fastställs av den nationella tillsynsmyndigheten, och att information om tariffer publiceras. Kommissionen föreslås få befogenhet att anta delegerade akter om mer detaljerade regler kring utformning av bland annat tariffmetoder.

1.2.2 Smarta nät och mätare

Förslaget innehåller nya bestämmelser om smarta nät, datautbyte och innovation. Nationella tillsynsmyndigheter föreslås främja användningen av icke-nätbaserade och smarta lösningar som ökar nätens kapacitet eller tillförlitlighet på ett kostnadseffektivt sätt. Även föreslås ta fram indikatorer för smarta nät och regelbundet följa utvecklingen av smarta och innovativa nätlösningar. Förslaget innehåller krav på att elnätsföretag ska utbyta data för att möjliggöra utveckling och användning av smarta nät för drift och optimering av elsystemet. Elnätsföretag inom unionen ska ta fram ett frivilligt unionsgemensamt ramverk och infrastruktur för datautbytet. Detta ska möjliggöra utveckling, testning och användning av digitala verktyg för optimering av drift och driftsäkerhet. Kommissionen föreslås få befogenhet att anta genomförandeakter om laglig och säker användning av data för forskning och innovation av allmänt intresse. Kommissionen föreslår även minimikrav för utbyggnad av smarta mätersystem.

1.2.3 Elbeskattning

Kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska främja användningen av el genom ett skatteramverk där el inte får beskattas högre än naturgas. Förslaget innebär även att el som levereras till energiintensiva företag automatiskt uppfyller de krav som ställs i energiskattedirektivet för att medlemsstaterna ska

kunna tillämpa nedsatt skatt, inklusive nollskatt. Syftet är enligt kommissionen att stärka incitamenten för elektrifiering och minska energikostnaderna för energintensiva verksamheter.

1.2.4 Åtgärder för nätanslutning vid brist på nätkapacitet

Kommissionen föreslår att nationella tillsynsmyndigheter ges möjlighet att pröva åtgärder som elnätsföretag vill vidta för att motverka spekulativa anslutningsansökningar. Myndigheterna ska också kunna besluta om kriterier för prioritering av anslutningar inom och mellan kundkategorier vid kapacitetsbrist. Åtgärderna ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande och får beakta ekonomiska, miljömässiga och sociala nyttor.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget innebär att justeringar kan krävas i nationell lagstiftning när det gäller förhandsprövningen av elnätsföretagens avgifter och andra villkor för tillträde till elnäten. Prövningen är en uppgift för den svenska tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen (Ei). Myndigheten får flera nya arbetsuppgifter och ett utökat tillsynsansvar. Förslaget innebär även nya uppgifter för elnätsföretag när det gäller datautbyte, rapportering och utveckling av smarta och digitala lösningar för nät drift. Den delen av förslaget som avser energibeskattnings medför ändringar i lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Kommissionens förslag om minimikrav för utbyggnad av smarta mätarsystem bedöms inte medföra några konsekvenser för Sverige. Befintliga krav innebär att i princip samtliga svenska elanvändare har tillgång till avancerade mätfunktioner genom smarta mätare. Endast ett fåtal anläggningar undantas från kraven.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Kommissionen har inte genomfört en fullständig konsekvensanalys, men innehållet i förslaget bedöms medföra budgetära konsekvenser för EU och Sverige. För Sverige bedöms skatteförslaget leda till offentligfinansiella effekter genom att punktskatterna på el och på naturgas kommer behöva utjämnas. Preliminärt bedöms de offentligfinansiella effekterna, baserat på de skattenivåer som gäller från den 1 juli 2026, till mellan + 0,02 mdkr/år och - 4,03 mdkr/år.

I övrigt kommer förslaget medföra ökade administrativa uppgifter för Ei. De föreslagna ändringarna innebär att myndigheten får ett flertal nya uppgifter kopplade till prövning och tillsyn av tariffer, fastställande av prestationsindikatorer, offentliggörande av information och rapportering. För Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) och andra elnätsföretag medför förslaget ökade administrativa och tekniska kostnader till följd av nya krav på datahantering, datautbyte, rapportering och uppföljning.

De kostnader som förslaget kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67).

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens ambition att sänka energipriserna och delar dess analys att det behövs ett mer effektivt nyttjande av befintliga elnät för att begränsa kostnaderna för kundkollektivet samtidigt som EU snabbar på elektrifieringen. Det kan uppnås genom ändamålsenliga elnätstariffer men även genom en effektiv utformning av elmarknader och utbyggnad av planerbar elproduktion.

Regeringen är positiv till att EU-lagstiftningen fortsatt innehåller vissa övergripande principer för utformning av elnätstariffer. Kostnadsriktighet och icke-diskriminering mellan kunder är två centrala principer, men även teknikneutralitet. Regeringen är dock negativ till förslaget att på EU-nivå harmonisera och detaljreglera krav på utformning av nättariffer, särskilt när konsekvenser inte har utretts. För ett effektivt nätutnyttjande behöver utformningen av tariffer och intäktsramar beakta nationella, regionala och lokala förutsättningar. Regeringen motsätter sig särskilt krav på införande av effekttariffer, sådana tariffer bör vara frivilliga att införa utifrån nationella konsekvensanalyser där kostnadseffektivitet och säkerhetsskydd kan beaktas.

Regeringen är positiv till förslag som ökar handlingsutrymmet för en effektiv nationell tillämpning. Regeringen är därför positiv till ett ramverk som möjliggör prioritering av anslutningar av olika anläggningar vid nätkapacitetsbrist utifrån ekonomiska, miljömässiga och sociala nyttor. Även

nationella säkerhetsintressen bör dock kunna beaktas vid prioriteringar. Det är också positivt att det föreslås en icke bindande ordning för möjlig hantering av spekulativa anslutningsärenden samt att de medlemsstater som vill kan använda statliga medel för att sänka kundernas kostnader för elnät, om statsstödsregler uppfylls.

Regeringen motsätter sig att bestämmelser om energibeskattnings införas i denna rättsakt eftersom beslut som rör energibeskattnings ska fattas med enhällighet och inte kvalificerad majoritet. Skattefrågor bör behandlas i rådskonstellationen som har ansvar för skattefrågor och med det beslutsförfarande som gäller för skattefrågor. I fråga om skatteförslaget bedömer regeringen dessutom att de föreslagna reglerna inte är förenliga med rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet (energiskattedirektivet). Regler som ställer krav på hur medlemsstaterna utformar sin skattelagstiftning bör vara formulerade på ett sätt som begränsar eventuella tillämpningsproblem.

Regeringen stödjer ambitionen att påskynda digitaliseringen av elnäten, inklusive genom smarta mätare, om datasäkerhet säkerställs när driftdata delas mellan fler parter än idag.

Regeringen anser att utgiftsdrivande åtgärder behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF) för EU-budgeten.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

EU-institutionernas, förutom kommissionens, ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslaget har ännu inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget har sin rättsliga grund i artikel 194(2) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF). Förslaget behandlas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet där beslut i rådet fattas med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Enligt kommissionen riskerar skillnader mellan medlemsstaters regelverk om elnätstariffer att skapa hinder för den inre marknaden för el genom olika förutsättningar för produktion, lagring och elanvändning. Kommissionen anför vidare att gemensamma regler för bland annat smarta elnät och datautbyte kräver samordning på unionsnivå för att ge full effekt. Regeringen delar bedömningen att vissa delar av förslaget berör frågor med tydliga gränsöverskridande effekter där åtgärder på unionsnivå kan vara motiverade. När det gäller de föreslagna reglerna om utformning av elnätstariffer anser regeringen däremot att kommissionen inte i tillräcklig utsträckning har visat att målen inte kan uppnås av medlemsstaterna själva. Utformningen av nättariffer är nära kopplad till nationella, regionala och lokala förhållanden. För att möjliggöra ett kostnadseffektivt nyttjande av befintlig infrastruktur behöver medlemsstaterna och de nationella tillsynsmyndigheterna ha möjlighet att anpassa tariffstrukturerna efter dessa förutsättningar. Regeringen är därför mycket tveksam till om den föreslagna graden av harmonisering och detaljreglering är förenlig med subsidiaritetsprincipen.

När det gäller de föreslagna bestämmelserna om beskattning hänvisar kommissionen till att syftet är att sänka elkostnaderna för att påskynda elektrifieringen inom unionen och omställningen till ett klimatneutralt energisystem. Regeringen noterar att de föreslagna bestämmelserna syftar till att påverka medlemsstaternas skatteuttag i energiområdet som har en tydlig fiskal karaktär. Förslaget innebär alltså ändringar på ett område där beslut ska fattas med enhällighet. Regeringen anser att kommissionen inte har visat att tvingande unionsregler på detta område är nödvändiga för att uppnå förslagets mål eller att mindre ingripande åtgärder skulle vara otillräckliga. Regeringen bedömer därför att den del av förslaget som avser energibeskattnings inte framstår som förenlig med subsidiaritetsprincipen.

Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen, eftersom åtgärderna enligt kommissionen är begränsade till vad som krävs för att öka effektiviteten i nätanvändningen, minska fragmentering och främja elektrifieringen inom unionen.

Kommissionen framhåller att medlemsstaterna fortsatt ges visst utrymme vid genomförandet. Regeringen anser att flera delar av förslaget, såsom möjligheten att prioritera anslutningar vid kapacitetsbrist samt möjligheten att använda statliga medel för att sänka kundernas kostnader för elnät, i princip framstår som proportionerliga i förhållande till de eftersträvade målen. Regeringen ifrågasätter dock om de detaljerade och bindande kraven på tariffutformning är nödvändiga för att uppnå förslagets syften. Regeringen noterar särskilt att kommissionen inte har presenterat någon fullständig konsekvensanalys som visar att en så långtgående harmonisering är den mest effektiva och minst ingripande regleringsformen. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det finns skäl att ifrågasätta om dessa delar av förslaget är förenliga med proportionalitetsprincipen.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingar inom EU:s ministerråd påbörjas under hösten 2026.

4.2 Fackuttryck och termer

Acer – Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Elnätstariff – Elnätsföretag debiterar slutkunder för anslutning och användning av elnätet utifrån en fastställd tariff som består av flera priskomponenter.

Priskomponenter kan vara fasta eller rörliga.

Effekttariff – En tariff där kundens elnätsavgift ändras beroende på tid på dygnet när el tas ut från, eller matas in till elnätet.

Kapacitetselement – Tariffkomponent baserad på abonnerad eller använd effekt.